

**Civiltiesību, civilprocesa tiesību un komerciesību jomas
2025./2026. akadēmiskā gada ziemas eksāmena teorētiskās daļas
jautājumu un praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) vērtēšanas
vadlīnijas**

Saturs

Teorētiskās daļas jautājumi.....	3
1. jautājums. Civiltiesības	3
2. jautājums. Civilprocesa tiesības	5
3. jautājums. Komerctiesības	7
Praktiskās daļas uzdevums	10

Teorētiskās daļas jautājumi

1. jautājums. Civiltiesības

Laulāto likumiskās un līgumiskās mantiskās attiecības

1. Laulāto kopīgās un atsevišķās mantas noteikšana laulāto likumisko mantisko attiecību gadījumā (3 punkti)

Students definē vai detalizēti izskaidro, **1)** kāda manta uzskatāma par laulāto kopīgo mantu, t. i., raksturo priekšnoteikumus (pamatus), atbilstoši kuriem tiek iegūta laulāto kopīgā manta [mantiski labumi, kurus laulības laikā, pastāvot laulāto kopdzīvei un kopīgai saimniecībai, laulātie iegūst kopīgi vai viens no viņiem, bet ar abu laulāto līdzekļiem (kas var būt kā laulāto kopīgās mantas līdzekļi, tā arī katra laulātā atsevišķās mantas līdzekļi) vai ar otra laulātā darbības palīdzību (kas var izpausties arī kā ģimenes un kopīgās mājsaimniecības vešana ikdienā un kā laulāto nepilngadīgo bērnu aprūpe un uzraudzība)] (**1 punkts**), un **2)** kāda manta uzskatāma par katra laulātā atsevišķo mantu, kurā it īpaši ietilpst **a)** pirmslaulības manta, **b)** manta, kuru laulātie līgumā (kas nav laulības līgums) noteikuši par atsevišķu mantu, **c)** personiskās lietošanas priekšmeti un profesionālās darbības priekšmeti, **d)** bez atlīdzības iegūtā manta, **e)** katra laulātā ienākumi no algota darba vai profesionālās darbības, kā arī katra laulātā atsevišķās mantas ienākumi, ciktāl tie nav nodoti ģimenes un kopīgās mājsaimniecības vajadzībām, **f)** mantiski labumi, ar ko atvietoti citi atsevišķās mantas objekti (surogācijas princips) (**1 punkts**).

Attiecībā uz laulāto kopīgo mantu likumā ir paredzēta prezumpcija, ka šaubu gadījumā, t. i., ja nav iespējams pierādīt vai nav pierādīts precīzs katra laulātā ieguldījums konkrētā laulāto kopīgās mantas objektā iegūšanā, tas uzskatāms par piederošu abiem laulātajiem līdzīgās daļās ("laulāto kopīgās mantas vienlīdzīga sadalījuma prezumpcija").

Tam laulātajam, kurš apgalvo, ka kopīgi ar otru laulāto ir piedalījies attiecīgā mantiskā labuma iegūšanā vai ka attiecīgais mantiskais labums ir viņa atsevišķās mantas objekts, *laulāto savstarpējā strīdā* tas arī ir jāpierāda (no pierādīšanas atbrīvo, piemēram, nekustamā īpašuma piederības prezumpcija, kā arī reģistrācijai pakļautas kustamās mantas piederības prezumpcijas). Laulāto *attiecībās ar trešajām personām*, it īpaši attiecībās ar vienu vai otru laulātā kreditoriem, darbojas laulāto kopīgās mantas esības prezumpcija, kurai atbilstoši nekustams īpašums vai cits mantisks labums, kas iegūts laulības laikā un attiecībā uz kuru nepastāv *ipso iure* atsevišķās mantas statuss, uzskatāms par laulāto kopīgās mantas objektu (**1 punkts**).

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

3 punkti par atbildi, kurā izskaidrots, kāda manta uzskatāma par laulāto kopīgo mantu (*1 punkts*) un par katra laulāto atsevišķo mantu (1 punkts), kā arī izskaidrots pierādīšanas pienākums un likumā paredzētās prezumpcijas (1 punkts);

2 punkti par atbildi, kurā norādīti divi no atbildes elementiem vai nepilnīgi norādīti visi trīs atbildes elementi;

1 punkts par atbildi, kurā norādīts tikai viens no atbildes elementiem vai nepilnīgi norādīti divi atbildes elementi.

Punktu var piešķirt arī par tāda nozīmīga aspekta norādīšanu, par kuru punkta piešķiršana sagaidāmā atbildē nav tieši paredzēta (ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponentu).

2. Laulāto līgumiskās mantiskās attiecības, laulāto līgumisko mantisko attiecību veidi, to raksturojums, laulāto līgumisko mantisko attiecību izbeigšanās (3 punkti)

Students definē vai detalizēti izskaidro laulāto līgumisko mantisko attiecību jēdzienu, raksturo abus laulāto līgumisko mantisko attiecību veidus, laulāto līgumisko mantisko attiecību nodibināšanas un laulāto līgumisko mantisko attiecību izbeigšanas kārtību.

Laulāto līgumiskās attiecības tiek nodibinātas, notariāla akta formā noslēdzot laulības līgumu par vienu no diviem laulāto līgumisko mantisko attiecību veidiem, t. i., par **1)** visas laulāto mantas šķirtību vai **2)** laulāto mantas kopību. Visas laulāto mantas šķirtības gadījumā katram laulātajam pieder vienīgi atsevišķa manta, kuru viņš laulības laikā var patstāvīgi iegūt, lietot un ar to rīkoties neatkarīgi no otra laulātā (uz šī laulības līguma pamata neveidojas nekāda laulātajiem kopīgi piederoša manta) (**1 punkts**). Savukārt laulāto mantas kopības gadījumā visa abu laulāto manta apvienojas vienā kopīgā nedalāmā masā (laulāto kopmantā), izņemot laulības līgumā noteikto katra laulātā atsevišķo mantu (**1 punkts**).

Laulāto līgumiskās mantiskās attiecības izbeidzas, izbeidzoties laulībai ar tās šķiršanu vai laulātā nāvi, vai arī laulības pastāvēšanas laikā izbeidzot laulības līgumu (**1 punkts**).

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

3 punkti par atbildi, kurā raksturoti abi laulāto līgumisko attiecību veidi – visas mantas šķirtība (1 punkts) un laulāto mantas kopība (1 punkts), kā arī izskaidrota laulāto līgumisko mantisko attiecību izbeigšanās kārtība (1 punkts);

2 punkti par atbildi, kurā norādīti divi no atbildes elementiem vai nepilnīgi norādīti visi trīs atbildes elementi;

1 punkts par atbildi, kurā norādīts tikai viens no atbildes elementiem vai nepilnīgi norādīti divi atbildes elementi.

3. Laulības līgumu spēkā esamības priekšnoteikumi attiecībā pret trešajām personām (4 punkti)

Students sniedz informāciju par visiem priekšnoteikumiem, lai laulības līgums būtu spēkā, paredzot kā notariālās formas nepieciešamību (**1 punkts**), kā arī reģistrāciju Laulāto mantisko attiecību reģistrā (**1 punkts**) un zemesgrāmatā (**1 punkts**).

Proti, notariāla akta formā noslēgts laulības līgums iegūst saistošu spēku pret trešajām personām ar tā ierakstīšanu Laulāto mantisko attiecību reģistrā, bet attiecībā uz nekustamiem īpašumiem un citiem publiskai reģistrācijai pakļautiem mantiskiem labumiem – ar tā ierakstīšanu attiecīgi zemesgrāmatā vai citā publiskā reģistrā.

Laulības līguma noteikumi, kas aprobežo trešo personu iegūtās tiesības uz laulāto mantu, šīs trešās personas nesaista (**1 punkts**).

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

4 punkti par atbildi, kurā aprakstīti visi priekšnoteikumi, lai laulības līgums būtu spēkā pret trešajām personām – notariālās formas nepieciešamība (1 punkts), reģistrācija Laulāto mantisko attiecību reģistrā (1 punkts) un zemesgrāmatā (1 punkts), kā arī izskaidrots, kādi līguma noteikumi nesaista trešās personas (1 punkts);

3 punkti par atbildi, kurā norādīti trīs no atbildes elementiem vai nepilnīgi norādīti visi četri atbildes elementi;

2 punkti par atbildi, kurā norādīti divi no atbildes elementiem vai nepilnīgi norādīti trīs no atbildes elementiem;

1 punkts par atbildi, kurā norādīts tikai viens no atbildes elementiem vai nepilnīgi norādīti divi atbildes elementi.

Punktu var piešķirt arī par tāda nozīmīga aspekta norādīšanu, par kuru punkta piešķiršana sagaidāmā atbildē nav tieši paredzēta (ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponentu).

2. jautājums. Civilprocesa tiesības

Prasības priekšmets un pamats civilprocesā

1. Prasības priekšmets un tā atšķirības atkarībā no prasības veida (3 punkti)

Tiesību zinātnē par prasības priekšmetu tiek uzskatīts atbildētājam izvirzītais tiesiskais prasījums ar tiesas nolēmumu novērst materiālo tiesību aizskārumu. Prasības priekšmets ir nevis pats atbildētājam izvirzītais prasījums (**1 punkts**), bet gan tas, uz ko šis prasījums ir vērsts. Prasītāja prasījums pret atbildētāju vienmēr izriet no strīda ar atbildētāju par aizskartajām vai apstrīdētajām civilajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm. Tādējādi prasības priekšmets ir tās apstrīdētās tiesības, tiesiskās attiecības, kuras pastāv starp prasītāju un atbildētāju un kuru esamību vai neesamību prasītājs lūdz tiesu konstatēt, vienlaicīgi lūdzot aizsargāt savas aizskartās vai apstrīdētās tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses (**1 punkts**).

Prasības priekšmeti ir atšķirīgi atkarībā no prasības veida (atzīšanas, piespriešanas un konstitutīvā prasība), piemēram, prasība par valdījuma vai īpašuma tiesības atzīšanu, prasība par zaudējumu, parāda vai uzturlīdzekļu piedziņu, prasība par īres vai nomas līguma izbeigšanu u.tml. (**1 punkts**).

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

3 punkti par atbildi, kurā izskaidrots prasības priekšmets (1 punkts), nošķirot to no izvirzītā prasījuma (1 punkts), kā arī raksturoti prasības priekšmeti atkarībā no prasības veida (1 punkts);

2 punkti par atbildi, kurā norādīti divi no atbildes elementiem vai nepilnīgi norādīti visi trīs atbildes elementi;

1 punkts par atbildi, kurā norādīts tikai viens no atbildes elementiem vai nepilnīgi norādīti divi atbildes elementi.

2. Prasības pamats un tā iedalījums (3 punkti)

Prasības pamatu veido juridiskie fakti, ar kuriem tiesību normas hipotēze saista strīda pušu materiāltiesiskās attiecības esamību, grozīšanos vai izbeigšanos. Tātad, tie ir apstākļi, kas apliecina, ka atbildētājam iestāties noteiktu saistību (līgumisko vai ārpuslīgumisko) izpildes pienākums (jāatdod nauda, jāizpilda noteiktas darbības u.tml.) **(1 punkts)**.

Prasības pamatu var iedalīt: 1) prasības aktīvais pamats – prasītājam jāpierāda, ka viņam pieder tās tiesības, kuru aizstāvēšanu viņš lūdz (piemēram, īpašuma vai valdīšanas tiesības, prasījuma tiesības, kas pamatotas uz līgumu vai likumu) **(1 punkts)**; 2) prasības pasīvais pamats – jāpierāda, ka atbildētājs tās aizskāris vai apstrīd **(1 punkts)**.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

3 punkti par atbildi, kurā izskaidrots prasības pamats (1 punkts) un tā iedalījums, raksturojot prasības aktīvo pamatu (1 punkts) un prasības pasīvo pamatu (1 punkts);

2 punkti par atbildi, kurā norādīti divi no atbildes elementiem vai nepilnīgi norādīti visi trīs atbildes elementi;

1 punkts par atbildi, kurā norādīts tikai viens no atbildes elementiem vai nepilnīgi norādīti divi atbildes elementi.

3. Prasības priekšmeta un pamata grozīšanas nosacījumi pirmās instances un apelācijas instances tiesā un izņēmumi no tiem (4 punkti)

Prasītājs ir tiesīgs rakstveidā grozīt prasības pamatu vai priekšmetu, iekams nav uzsākta lietas izskatīšana pēc būtības. Tātad grozīt prasības priekšmetu vai pamatu var tikai rakstveidā un tikai pirmās instances tiesā **(1 punkts)** līdz lietas izskatīšanas pēc būtības uzsākšanai **(1 punkts)**.

Apelācijas instances tiesā prasības priekšmeta vai pamata grozīšana nav pieļaujama. Apelācijas sūdzībā nedrīkst grozīt prasības priekšmetu vai pamatu, ietvert jaunus prasījumus, kas nav celti pirmās instances tiesā **(1 punkts)**.

Par jauniem prasījumiem nav uzskatāma:

- 1) prasījumu precizēšana;
- 2) acīm redzamu kļūdu izlabošana prasībā;
- 3) procentu un pieaugumu pievienošana prasībai;

- 4) prasība atlīdzināt mantas vērtību sakarā ar prasītās mantas atsavināšanu, zaudēšanu vai izmaiņām tās sastāvā;
- 5) prasījuma kopējās summas sastāvdaļu grozīšana šīs summas robežās;
- 6) prasījuma, ar kuru lūgts atzīt tiesības, grozīšana uz prasījumu atjaunot aizskartās tiesības lietas gaitā mainījušos apstākļu dēļ;
- 7) prasības summas palielināšana sakarā ar lietas gaitā pieaugušajām tirgus cenām **(1 punkts)**.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

4 punkti par atbildi, kurā izskaidroti prasības priekšmeta un pamata grozīšanas nosacījumi, norādot uz iespējamību grozīt prasības priekšmetu vai pamatu tikai pirmās instances tiesā (1 punkts) līdz lietas izskatīšanas pēc būtības uzsākšanai (1 punkts), izskaidroti prasības priekšmeta un pamata grozīšanas nosacījumi apelācijas instances tiesā (1 punkts), kā arī norādīts vismaz viens izņēmums no tiem (1 punkts);

3 punkti par atbildi, kurā norādīti trīs no atbildes elementiem vai nepilnīgi norādīti visi četri atbildes elementi;

2 punkti par atbildi, kurā norādīti divi no atbildes elementiem vai nepilnīgi norādīti trīs no atbildes elementiem;

1 punkts par atbildi, kurā norādīts tikai viens no atbildes elementiem vai nepilnīgi norādīti divi atbildes elementi.

Punktu var piešķirt arī par tāda nozīmīga aspekta norādīšanu, par kuru punkta piešķiršana sagaidāmā atbildē nav tieši paredzēta (ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponentu).

3. jautājums. Komerctiesības

Komersants

1. Raksturojiet komersanta jēdzienu (3 punkti)

Komersants ir speciālais privāto tiesību subjekts, kurš ierakstīts komercreģistrā un ir tiesīgs veikt komercdarbību. **(1 punkts)** Komersanta statusa esamība ir *Komerclikuma* (kopsakarā ar pārējiem normatīviem aktiem) normu piemērošanas priekšnoteikums (vienlaikus atsevišķi komerctiesību institūti likumā paredzētos gadījumos var tikt piemēroti citu tiesību subjektu gadījumā). Komersanta statusa iegūšana un zaudēšana pamatojas uz ierakstu komercreģistrā, kam ir konstitutīvas ziņas raksturs. **(1 punkts)** Komersantam var būt piešķirta juridiskā personība (kapitālsabiedrība) un var nebūt piešķirta (personālsabiedrība). **(1 punkts)**.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts par atbildi, kurā norādīts uz komersanta tiesībsubjektību;

2 punkti par atbildi, kurā norādīts uz komersanta tiesībsubjektību un *Komerclikuma* piemērošanu vai ierakstu komercreģistrā par komersanta statusa iegūšanu vai zaudēšanu;

3 punkti par atbildi, kurā norādīts uz komersanta tiesībsubjektību, *Komerclikuma* piemērošanu vai ierakstu komercreģistrā par komersanta statusa iegūšanu vai zaudēšanu, juridiskās personības piešķiršanu kapitālsabiedrībai.

Punktu var piešķirt arī par tāda nozīmīga aspekta norādīšanu, par kuru punkta piešķiršana sagaidāmā atbildē nav tieši paredzēta (ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponentu).

2. Norādiet un raksturojiet komerc tiesību teorijas (konceptijas) konkrētā tiesību subjekta noteikšanai par komersantu (3 punkti)

Komerc tiesībās izmantojamas divas teorijas subjekta noteikšanai par komersantu: subjektīvā teorija un objektīvā teorija. **(1 punkts)** Subjektīvā teorija, kas tiek piemērota Latvijā, pamatojas uz to, ka par komersantu uzskatāms tas tiesību subjekts, kurš kā komersants ierakstīts komerc reģistrā. **(1 punkts)** Objektīvā teorija, kas netiek Latvijā piemērota, pamatojas uz to, ka konkrētais tiesību subjekts veic tādu darbību, kura uztverama par komerc darbību, kā rezultātā par komersantu uztverams jebkurš tiesību subjekts, kurš to īsteno. **(1 punkts).**

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts par atbildi, kurā norādīts uz abu teoriju esamību;

2 punkti par atbildi, kurā norādīts uz abu teoriju esamību un tās nepilnīgi vai neprecīzi raksturotas;

3 punkti par atbildi, kurā norādīts uz abu teoriju esamību un tās pareizi raksturotas.

Punktu var piešķirt arī par tāda nozīmīga aspekta norādīšanu, par kuru punkta piešķiršana sagaidāmā atbildē nav tieši paredzēta (ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponentu).

3. Norādiet un lakoniski raksturojiet komersanta veidus (4 punkti)

Komersantam tiek izšķirti vairāki veidi, katrs no kuriem pakļauts savam regulējumam. Komersanta veidi noteikti *Komerclikumā*, tomēr citos likumos komersanta statuss var būt piešķirts arī citiem tiesību subjektiem, kā tas ir krājaizdevu sabiedrības gadījumā, kas ir sevišķs kooperatīvās sabiedrības veids. **(1 punkts)** Vispirms var izšķirt individuālo komersantu, par kuru var būt vienīgi fiziskā persona, un komercsabiedrību. **(1 punkts)** Individuālais komersants ir fiziskā persona, kura kā komersants ierakstīta komerc reģistrā. Fiziskajai personai, kas veic saimniecisko darbību, ir pienākums pieteikt sevi ierakstīšanai komerc reģistrā likumā paredzētos gadījumos (pie noteikta apgrozījuma apmēra sasniegšanas, komercaģenta vai māklera darbības veikšana, saimnieciskās darbības atbilstība noteiktu pazīmju kopumam) vai var to darīt brīvprātīgi. **(1 punkts)** Komercsabiedrībai ir divi veidi: personālsabiedrība (pilnsabiedrība un komandītsabiedrība) un kapitālsabiedrība (SIA un

AS). Ja kapitālsabiedrībai piešķirta juridiskā personība un īstenots mantiskās nošķirtības princips, tad personālsabiedrībai šo pazīmju nav. **(1 punkts)**.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts par atbildi, kurā norādīti komersanta veidi;

2 punkti par atbildi, kurā norādīti komersanta veidi un tie neprecīzi, nepilnīgi vai kļūdaini raksturoti no galveno pazīmju viedokļa;

3 punkti par atbildi, kurā norādīti komersanta veidi un tie pareizi raksturoti no galveno pazīmju viedokļa;

4 punkti par atbildi, kurā norādīti komersanta veidi, tie pareizi raksturoti no galveno pazīmju viedokļa un sniegts to plašāks regulējuma raksturojums.

Punktu var piešķirt arī par tāda nozīmīga aspekta norādīšanu, par kuru punkta piešķiršana sagaidāmā atbildē nav tieši paredzēta (ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponentu).

Praktiskās daļas uzdevums

Krass un Seneka bija darba biedri, kuri strādāja vienā no lielākajiem Latvijas būvmateriālu tirdzniecības veikaliem ar nosaukumu "Galapunkts". Viņu darba pienākumos ietilpa iekšdarbu un citu saistīto darbu veikšana, ja būvmateriālu pircējiem tādi bija nepieciešami un tika pasūtīti. Kādu dienu abi nolēma piepelnīties ārpus darba laika, kopīgi veicot iekšdarbus dzīvokļos pēc individuāla pasūtījuma. Viņi vienojās, ka Krass sagādās darba rīkus remontu veikšanai, bet Seneka vairāk ieguldīs laika un pūles iekšdarbu veikšanā, jo Krasam nebija tik daudz laika citu viņa rūpalu dēļ. Tāpat viņi nolēma peļņu dalīt tā, ka Krasam pienāktos 60 % peļņas, bet Senekam – atlikušie 40 %.

Pēc kāda laika Krass bija saņēmis izdevīgu piedāvājumu no Ulpiāna par viņa trīs istabu dzīvokļa kosmētisko remontu Ziepniekkalnā par 10 000 eiro. Pēc piedāvājuma saņemšanas abi apspriedās un nolēma tam piekrist, lai sadalītu iegūto naudu atbilstoši minētai proporcijai. Vēlāk Krass un Seneka satikās ar Ulpiānu un vienojās par pēdējā dzīvokļa remontu par minēto summu viena mēneša laikā. Norunāto darbu cenā ietilpa arī mēbeļu salikšana, kuras tiks piegādātas uz dzīvokli. Tikšanās noslēgumā Ulpiāns abiem samaksāja avansu 50 % apmērā no līguma summas, ko abi gandarīti saņēma un savā starpā sadalīja atbilstoši iepriekšējai norunai par peļņas sadali.

Tūlīn pēc vienošanās panākšanas Krass ar Seneku uzsāka Ulpiāna dzīvokļa remontu. Atbilstoši abu norunai dzīvokļa remontam vairāk laika veltīja Seneka, kurš cītīgi ieradās dzīvoklī katru vakarpusi. Kādas dienas pievakarē Seneka ieradās Ulpiāna dzīvoklī, kurā atradās lepnajai guļamistabai piegādātā gulta, par kuras salikšanu bija iepriekš panākta vienošanās. Neskatoties uz pārgurumu no dažādu darbu veikšanas veikalā "Galapunkts" un to, ka bija jāstrādā vienam pašam, viņš tomēr ķērās pie gultas salikšanas, lai darbi ietu uz priekšu. Montējot gultu un domājot par atlikušās atlīdzības daļas izlietošanu jauna motocikla iegādei, viņš nespēja noturēt vienu no masīvajām gultas sienām, kura nogāzās uz jau ielikta parketa un nodarīja tam būtiskus vizuālus bojājumus. Tāpat gultas sienas krišanas rezultātā gultas kāja ietriecās turpat uz grīdas novietotā slavenā mākslinieka Valda Kalnrozes gleznā, to pilnībā sabojājot. Kā vēlāk izrādījās, parketa remonts vairs nebija iespējams, bet tieši šādu parketu vairs nebija iespējams iegādāties. Neapmierinātais Seneka pieprasīja no abiem jauna parketa iegādes izmaksas 5000 eiro apmērā, bet par sabojāto gleznu – tās iegādes vērtību 5000 eiro.

Sašutušais Krass paziņoja, ka nevar atbildēt par Senekas rīcību, jo viņš bija tas, kurš nodarīja skādi. Savukārt Seneka vainoja Krasu, kurš kārtējo reizi nevarēja ierasties dzīvoklī darbu veikšanai, jo bija aizņemts savos daudzos privātos darbos. Tāpat Seneka norādīja, ka gultai nebija pievienota tās salikšanas instrukcija, tāpēc jāvērsas pie mēbeļu tirgotāja, kuram jāatbild par to, ka nav norādījis, kā jāsaliek gulta. Seneka arī pieminēja, ka jebkurā gadījumā viņš var atbildēt Ulpiāna priekšā vienīgi 40 % apmērā, jo tik liela ir viņa peļņas daļa atbilstoši norunai ar Krasu. To visu noklausoties, Ulpiāns vērsās pie Jums kā zinoša studenta pēc palīdzības.

Jautājumi:

- 1) kāda veida līgums noslēgts starp Krasu un Seneku? Atbilde pamatot; **(2 punkti)**
- 2) kāda veida līgums noslēgts par dzīvokļa remontu un mēbeļu salikšanu? Atbilde pamatot; **(2 punkti)**
- 3) vai par sabojāto parketu un gleznu atbildības subjekti ir Krass un Seneka, kāds no viņiem vai kāds cits? Atbilde pamatot, analizējot pušu argumentus; **(2 punkti)**
- 4) uz kāda tiesiska pamata būtu jāatbild šim (šiem) tiesību subjektam (-iem)? Atbilde pamatot, vērtējot atbildības priekšnoteikumus un atbildību izslēdzošos apstākļus **(3 punkti)**
- 5) kāds ir konkrētajā situācijā ceļamās prasības priekšmets un kā precīzi būtu formulējams prasījums **(1 punkts)**.

Sagaidāmās atbildes

1. Kāda veida līgums noslēgts starp Krasu un Seneku? Atbilde pamatot. (2 punkti)

Starp Krasu un Seneku ir noslēgts sabiedrības līgums (*Civillikuma* 2241.pants un tālākie). Par šāda līguma noslēgšanu liecina tas, ka divi tiesību subjekti (fiziskās personas Krass un Seneka) vienojās sasniegt kopīgu mērķi (kopīgi veikt iekšdarbus dzīvokļos pēc individuāla pasūtījuma) ar kopīgiem līdzekļiem (Krass sagādās darba rīkus remontu veikšanai, bet Seneka vairāk ieguldīs laika un pūles iekšdarbu veikšanā). Līdz ar to atbilstoši *Civillikuma* 2241.pantā ietvertajai sabiedrības līguma legaldefinīcijai noslēgts sabiedrības līgums un abu starpā nodibināta t.s. civiltiesiskā sabiedrība.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts par atbildi, kurā norādīts uz sabiedrības līgumu atbilstoši *Civillikumam* (konkrētas normas nav nepieciešams norādīt).

2 punkti par atbildi, kurā norādīts uz sabiedrības līgumu atbilstoši *Civillikumam* (konkrētas normas nav nepieciešams norādīt) un sniegts pamatojums šī līguma esamībai atbilstoši *Civillikuma* 2241.pantam.

2. Kāda veida līgums noslēgts par dzīvokļa remontu un mēbeļu salikšanu? Atbilde pamatot. (2 punkti)

Starp Krasu un Seneku, no vienas puses, un Ulpiānu, no otras puses, ir noslēgts uzņēmuma līgums (*Civillikuma* 2212.pants un tālākie). Pamatojoties uz *Civillikuma* 2212.pantā ietverto šī līguma legaldefinīciju, par šāda līguma noslēgšanu liecina tas, ka Krass un Seneka vienojās ar Ulpiānu par dzīvokļa remontu ("pasūtījumu") ar saviem darba rīkiem savas civiltiesiskās sabiedrības ietvaros (t.i. "ar saviem darba rīkiem un ierīcēm") par zināmu atlīdzību (t.i. 10 000 eiro). Turklāt šajā gadījumā līguma objekts ir dzīvokļa remonts, proti, nekustamas lietas uzlabojums, kas šajā gadījumā izslēdz pirkuma noslēgšanu (*Civillikuma* 2214.pants), savukārt savu darba rīku izmantošana, subordinācijas pasūtītāja darba kārtībai neesamība un konkrēta rezultāta (t.i. remonta veikšana) sasniegšana liecina par to, ka noslēgts uzņēmuma, nevis darba līgums (*Civillikuma* 2212.pants kopsakarā ar 2178.pantu un 2179.panta otro

daļu¹). Tādējādi saskaņā ar *Civillikuma* 2212.pantu starp trijiem līdzējiem noslēgts uzņēmuma līgums.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts par atbildi, kurā norādīts uz uzņēmuma līgumu atbilstoši *Civillikumam* (konkrētas normas nav nepieciešams norādīt).

2 punkti par atbildi, kurā norādīts uz uzņēmuma līgumu atbilstoši *Civillikumam* (konkrētas normas nav nepieciešams norādīt) un sniegts pamatojums šī līguma esamībai atbilstoši *Civillikuma* 2212.pantam.

3. Vai par sabojāto parketu un gleznu atbildības subjekti ir Krass un Seneka, kāds no viņiem vai kāds cits? Atbildi pamatot, analizējot pušu argumentus. (2 punkti)

Prasījums par jauna parketa iegādes izmaksu 5000 eiro apmērā atlīdzināšanu un prasījums par sabojātās gleznas iegādes vērtības 5000 eiro apmērā atlīdzināšanu (kā zaudējumu atlīdzības prasījumiem) izriet no noslēgtā uzņēmuma līguma. Šajā gadījumā prasījums vēršams pret Krasu un Seneku kopīgi, jo viņi abi ir uzņēmušies nedalītu saistību izremontēt dzīvokli, proti, konstatējama nedalīta saistība ar saistības kopdalībniekiem (*Civillikuma* 1670.pants), kas norāda uz to, ka šī saistības izpildes gaitā nodarīto zaudējumu atlīdzības pienākums arī pamatojas uz solidāru saistību (*Civillikuma* 1674.pants).

Senekas vai Krasa apsvērumi, ka atbildīgs ir otrs līdzējs, ir nepamatoti, jo solidāras saistības būtība ir tajā, ka kreditors var vērsties vienlaicīgi pret viņiem abiem kā kopparādniekiem neatkarīgi no viņu starpā esošās vienošanās par pasūtījuma izpildi (*Civillikuma* 1682.pants). Līdzīgi var teikt par peļņas izlietošanu abu starpā, kas nav attaisnojums solidāras saistības neizpildei (*Civillikuma* 1682.pants). Vispārīgi gultas salikšanas instrukcijas neesamība varētu tikt ņemta vērā vainojamības vērtējumā zaudējumu atlīdzības prasījumā, taču ne šajā gadījumā, kad uzņēmējiem ir sevišķas prasmes un tie uztverami par profesionāliem: kā norādīts kāzusā, abu darba pienākumos pamatdarbā ietilpa iekšdarbu un citu saistīto darbu veikšana un viņi slēdza uzņēmuma līgumu kā konkrētās jomas lietpratēji (*Civillikuma* 2217.panta trešā daļa).

Līdz ar to abi prasījumi vēršami pret Krasu un Seneku kā abiem līdzuzņēmējiem kopīgi atbilstoši *Civillikuma* 1674.pantam.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts par atbildi, kurā norādīts uz solidāras saistības esamību un sniegts tās neprecīzs vai nepilnīgs pamatojums.

2 punkti par atbildi, kurā norādīts uz solidāras saistības esamību ar atbilstošu pamatojumu un pušu argumentu vērtējumu.

¹ Piezīme: abu līguma nošķiršanā pietiekami norādīt uz *Civillikuma* regulējumu, *Darba likuma* piemērošana nav šajā gadījumā nepieciešama.

4. Uz kāda tiesiska pamata būtu jāatbild šim (šiem) tiesību subjektam (-iem)? Atbildi pamatot, vērtējot atbildības priekšnoteikumus un atbildību izslēdzošos apstākļus. (3 punkti)

Kā norādīts iepriekš, prasījums par jauna parketa iegādes izmaksu 5000 eiro apmērā atlīdzināšanu un prasījums par sabojātās gleznas iegādes vērtības 5000 eiro apmērā atlīdzināšanu izriet no noslēgtā uzņēmuma līguma. Šajā gadījumā šo izmaksu atlīdzināšana pamatojama ar zaudējumu atlīdzību atbilstoši speciālai zaudējumu atlīdzības normai, kas ir *Civillikuma* 2217.panta otrā daļa.² Vērtējot zaudējumu atlīdzības pienākumu, jāvērtē katrs zaudējumu atlīdzības priekšnoteikums atsevišķi.

Saskaņā ar valdošo zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumu teoriju jākonstatē trīs zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumi, proti, 1) Krasa un Senekas prettiesiska vainojama rīcība, 2) zaudējumu esība un apmērs un 3) cēloniskais sakars starp abiem šiem priekšnoteikumiem.

Krasa un Senekas prettiesiskā rīcība saistīta ar viņu rīcību darbības formā, neatbilstoši saliekot gultu, kas bija par cēloni zaudējumu nodarīšanai parketam un gleznas bojāejai. Abu vainojamība saistīta ar to, ka viņiem kā līdzuzņēmējiem un profesionāliem vajadzēja apzināties, kā salikt gultu tā, lai nenodarītu kaitējumu citai lietai (t.i. parketam un gleznai). Ievērojot likumisko rūpību, viņi varēja uz parketa novietot kādu materiālu, lai to nesabojātu, un likt gultu abi kopā. Savukārt gleznu viņi varēja pārvietot dzīvoklī uz citu vietu, kas izslēgtu gleznas bojāeju. Nevienu no šiem piesardzības pasākumiem viņi neīstenoja, kas liecina par neuzmanības un līdz ar to vainojamības esamību viņu rīcībā (*Civillikuma* 1644.pants). Tā kā šajā gadījumā konstatējama neuzmanība, nav pamata konstatēt nejaušu šķērsli kā attaisnojumu no zaudējumu atlīdzības pienākuma (*Civillikuma* 1775.pants). Tāpat, pat ja būtu konstatēti nepareizi pasūtītāja norādījumi gultas salikšanā, kas nav šī kāzusa gadījums, pat tie no likuma viedokļa nevarētu kalpot kā attaisnojums šo zaudējumu nodarīšanai (*Civillikuma* 2221.panta otrā daļa).

Šajā gadījumā kaitējuma negatīvās sekas zaudējumu formā bija arī paredzamas, tāpēc nav pamata runāt par zaudējumu neparedzamību kā attaisnojumu (*Civillikuma* 1779.¹ pants).

Tāpat konstatējams zaudējumu apmērs prasītā apmērā, ja parketa bojājumu vērtība atbilst kāzusā norādītajam zaudējumu apmēram un gleznas vērtībai, ko abi uzņēmēji turklāt neapstrīd (*Civillikuma* 1786.pants).

Piezīme: Gleznas gadījumā varētu pieļaut alternatīvu prasījumu zaudējumu atlīdzības prasījumam atbilstoši *Civillikuma* 1836.pantam (to tulkojot paplašināti), taču šādā gadījumā prasījuma norma būtu tieši minētais pants, nevis zaudējumu atlīdzības prasījuma norma.

Visbeidzot, nodarītie zaudējumi atrodas cēloniskā sakarā ar Krasa un Senekas prettiesisku vainojamu rīcību, kura bija cēlonis tam, ka kaitējums radies un bez kuras šie zaudējumi

² Jāatzīmē, ka par atbildes trūkumu, kas var ietekmēt vērtējumu, nav atzīstama vispārīgās zaudējumu atlīdzības normas (*Civillikuma* 1779.pants) kā prasījuma normas piemērošana.

nerastos. Tādējādi no *conditio sine qua non* (tā, bez kura nevar – latīņu val.) cēlonības teorijas viedokļa cēlonība pamatota tieši ar abu rīcību kā vienīgo tiesiski nozīmīgo cēloni, kas noveda pie zaudējumu nodarīšanas Ulpiānam.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts par atbildi, kurā norādīts uz solidāru zaudējumu atlīdzības pienākumu un nepilnīgi un/vai neprecīzi vērtēti zaudējumu atlīdzības priekšnoteikumi;

2 punkti par atbildi, kurā norādīts uz solidāru zaudējumu atlīdzības pienākumu, nepilnīgi un/vai neprecīzi vērtēti zaudējumu atlīdzības priekšnoteikumi un vērtēti attaisnojumi kā atbildību izslēdzošie apstākļi.

3 punkti par atbildi, kurā norādīts uz solidāru zaudējumu atlīdzības pienākumu, atbilstoši vērtēti zaudējumu atlīdzības priekšnoteikumi kopsakarā ar attaisnojumiem kā atbildību izslēdzošiem apstākļiem.

5. Kāds ir konkrētajā situācijā ceļamās prasības priekšmets un kā precīzi būtu formulējams prasījums. (1 punkts)

Prasība par zaudējumu atlīdzības piedziņu ir piespriešanas prasība, un ar šādu prasību pieteiktais prasījums ir izspriežams tiesā prasības tiesvedības kārtībā.

Prasības priekšmets: zaudējumu atlīdzības 10 000 *euro* apmērā piedziņa.

Prasījums: piedzīt kopīgi no Senekas un Krasa par labu Ulpiānam zaudējumu atlīdzību 10 000 *euro* apmērā.

Atbildes vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts par atbildi, kurā pareizi norādīts prasības priekšmets un prasījums.

Vadlīnijas

Kāzusa risinājuma vērtēšanā galvenā uzmanība jāpievērš studenta prasmei atbilstoši vērtēt konkrēto strīdu no tiesiskā viedokļa un pamatot savu atbildēs sniegto viedokli, pareizi pielietojot tiesību studiju laikā iegūtās tiesību zināšanas un piemērojot atbilstošās tiesību normas. Ja atbildēs uz uzdotiem jautājumiem students atbilstoši noteicis prasījumu kopsakarā ar prasījuma pamata normu (*Civillikuma* 2217.panta otrā daļa)³, atbilstoši piemērojis materiālo tiesību normas saistībā ar zaudējumu atlīdzības pienākumu, vērtējis zaudējumu atlīdzības priekšnoteikumus un atbilstoši atbildējis uz pēdējo procesuālo jautājumu, šāds studenta sniegums kāzusa risināšanā būtu vērtējams ar 7–10 ballēm atkarībā no atbildēs norādītā pamatojuma.

Izņēmums būtu, ja atbildēs ietvertais kāzusa risinājums satur būtisku (-us) trūkumu (-us), kuri atkarībā no atbildēm kopumā neļauj kāzusa risinājumu novērtēt ar sekmīgu vērtējumu

³ Kā norādīts iepriekš, varētu pieņemt arī vispārīgākas normas, t. i., *Civillikuma* 1779. panta izmantošanu.

(piemēram, solidāras saistības nekonstatēšana, uzņēmuma līguma nekonstatēšana vai zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumu nevērtēšana vispār) vai noved pie vērtējuma samazināšanas (piemēram, pamatojuma trūkums risinājumā izteiktiem apgalvojumiem, neatbilstošas terminoloģijas izmantošana, nepilnīgs zaudējumu atlīdzības priekšnoteikumu vērtējums, kāzusā norādīto apstākļu nevērtēšana). Par terminoloģijas kļūdu netiek uzskatīts, ja materiālo tiesību normu terminoloģijas vietā lietota procesuālo tiesību normu terminoloģija (piemēram, samaksas vietā – piedziņa; prasījuma vietā – prasība utt.), ja vien šādas terminoloģijas lietojums atbildēs uz kāzusa jautājumiem ir konsekventi ievērots).